

**EUROPEAN
REFORMS
BULLETIN
2020 No 3**

PECULIARITIES OF APPLICATION OF COMMUNICATIVE APPROACH IN FOREIGN LANGUAGE STUDY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS WITH SPECIFIC CONDITIONS OF STUDY

Chichyan Olga Onikivna,

Teacher of the department of language training
Odesa State University of Internal Affairs, Odesa, Ukraine
e-mail: olgachichyan@gmail.com

Baadzhi Natalya Anatolyevna,

Teacher of the department of language training
Odesa State University of Internal Affairs, Odesa, Ukraine
e-mail: natalysarioglo@gmail.com

Zaiets Hanna Viktorovna,

Associate Professor of Linguistic Didactics
Odesa National Polytechnic University, Odesa, Ukraine
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5318-5780>
Web of Science Researcher ID: ABG-1412-2020
e-mail: gvzaiets@opu.ua

Antufiev Viktoria Andreevna,

Teacher of the department of language training
Odesa State University of Internal Affairs, Odesa, Ukraine
e-mail: antufyeva2912@ukr.net

Abstract. The article is devoted to the application of the communicative approach in the study of a foreign language in higher education institutions with specific learning conditions. It is argued that mastering a foreign language forms a communicative competence in higher education students, which is used as a tool in the dialogue of cultures and civilizations of the modern world within the content defined by the current training program. Developed and recommended to all higher education institutions with specific training conditions that train sailors, police, diplomats, border guards, international lawyers to include in the educational and methodological documentation for the initial discipline "Foreign Language" units, the content of which is set out in the article. It is concluded that a series of classes (units) in the discipline "Foreign Language", which are aimed at the practice of communication of higher education seekers are needed, above all, to remove the fear of students speaking a foreign language not only fluently but also correctly.

Keywords: foreign language, communicative approach, higher education institutions with specific learning conditions.

Актуальність. Сьогодні світ розвивається в умовах глобальних міждержавних та великих приватних міжнародних організацій (різноманітних асоціацій, союзів і фондів), яких в Україні налічується більше 4 тис., з яких більше 300 мають статус міждержавних. У зв'язку з чим кількість ділових зустрічей та заходів, на яких проходить комунікація осіб з різних країн постійно збільшується, тому ще більшого значення набуває вивчення іноземної мови, яка виконують роль важливого засобу спілкування. Також підвищення якості вищої освіти є одним із найважливіших питань розвитку суспільства, а практично-орієнтована підготовка майбутніх фахівців наразі вкрай важлива в умовах глобалізації міжнародних контактів.

Основне призначення іноземної мови, полягає в формуванні здобувачів вищої освіти комунікативної компетенції, яка передбачає оволодіння мовою як засобом спілкування, розвиток умінь використовувати її як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу у межах змісту, визначеного чинною навчальною програмою підготовки фахівців.

Актуалізується зазначене питання в підготовці фахівців, якість виконання функціональних обов'язків яких, напряму залежить від рівня володіння іноземною мовою, а це такі професії як: поліцейський, моряк, дипломат, прикордонник, юрист-міжнародник та інші.

Метою написання статті є виявлення особливостей та наведення практичних завдань при застосуванні комунікативного підходу в вивченні іноземної мови в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Комунікативне вивчення мови розпізнає навчання як комунікативну компетенцію. Таке мовне навчання відрізняється від більш традиційних підходів, у яких акцентується увага на вивченні структурної компетенції у навчанні іноземної мови [1, с. 10].

Д.Х. Хаймс даючи визначення комунікативній компетенції як найбільш загальному терміну для визначення можливостей особи, стверджує, що компетентність залежить від знання мови і від вміння використовувати її залежно від ситуації [2].

Український методист-дослідник О.Б. Тарнопольський у своєму збірнику «Методика навчання англійської мови» виділяє шість принципів організації навчальної діяльності студентів:

- 1) принцип комунікативно-особистісної організації навчальної діяльності;
- 2) принцип обов'язкового використання і раціонального співвідношення алгоритмічних напівевристичних і евристичних навчальних дій під час засвоєння мовленнєвої комунікації;
- 3) принцип організації одночасної навчальної діяльності на заняттях усієї мовної групи студентів під час формування навичок і умінь;
- 4) принцип взаємопов'язаного навчання різних видів мовленнєвої діяльності з урахуванням їх особливостей і прискореним навчанням сприйняття мовлення;
- 5) принцип циклічності побудови навчального процесу;
- 6) принцип раціонального використання рідної мови під час навчання іноземної [3, с. 52].

Зазначене дослідження проведено на прикладі організації навчального процесу в закладах вищої освіти морських спеціальностей та вищому навчальному закладі зі специфічними умовами навчання. Застосовані інструменти включали аналіз відповідних теоретичних і методологічних джерел, а також узагальнення досвіду викладачів кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ, а також кафедри лінгводидактики Одеського національного політехнічного університету. Для розв'язання поставлених завдань використано ряд методів, що відповідають меті дослідження, а саме: теоретичний – для вивчення та аналізу навчально-методичної документації, науково-методичної літератури, навчальних програм, посібників, узагальнення інформації для визначення теоретико-методологічних основ дослідження; логічного аналізу – для формулювання основним понять та надання класифікації; конкретно-історичний – для демонстрації динаміки розвитку застосування комунікативного підходу в освітньому процесі підготовки фахівців морських спеціальностей; матеріалістичної діалектики – для встановлення змісту й особливостей складових елементів компетенцій фахівців морських спеціальностей, у сфері морської практики; емпіричні методи – для узагальнення педагогічного досвіду, тестування, спостереження, інтерв'ювання, опитування, обговорення.

В сучасній методиці викладання іноземної мови виділяють чотири підходи: біхевіористський, інтуїтивно-свідомий, свідомий пізнавальний та комунікативний підходи.

Комунікативний підхід спрямований на практику спілкування та передбачає органічне поєднання свідомих і несвідомих компонентів у процесі навчання іноземної мови, тобто засвоєння правил оперування іншомовними моделями відбувається одночасно з оволодінням їх комунікативно-мовленнєвою функцією.

Найбільш ефективно цей метод реалізується, якщо викладач використовує нетрадиційні методи комунікативного спілкування, які стимулюють студента висловлювати свої думки іноземною мовою. Іншомовні навички і вміння формуються завдяки здійсненню студентами іншомовної мовленнєвої діяльності. Студенти оволодівають вміннями говоріння, аудіювання, читання та письма. Процес навчання відбувається в умовах рідномовного оточення, тому він не співпадає з процесом комунікації. Навчаючи студентів іноземній мові, викладач вчить студентів спілкуватись даною мовою. Навчання організовується так, щоб воно було подібне процесу природній комунікації. Важливу роль відіграють рольові ігри та різні життєві ситуації.

Так, практичною метою є:

- навчити правильно висловлювати і читати нові слова та словосполучення, розпізнавати їх у тексті, вживати в реченнях, у мовленні;
- розвивати вміння вести бесіду за темою;
- формувати вміння монологічного мовлення (але не треба вивчати текст сам по собі, треба навчати структурам).

Основною метою є:

- розширити знання студентів з теми, що вивчається;
- збагатити словниковий запас студентів;
- ознайомити студентів з історією, географічним положенням країн, їх культурною спадщиною;
- працювати зі словником, із додатковою літературою.

Розвиваюча мета:

- розвинути творчий потенціал учнів на основі використання аналізу, узагальнення, систематизації;

- розвивати кмітливість, логічне мислення і мовленнєву реакцію;
- розвинути фонематичний та інтонаційний слух, мовну здогадку, логічне мислення;
- розвивати слухову та зорову пам'ять;
- розвивати творчу уяву;
- розвивати вміння спонтанно та логічно висловлювати думку.

В якості практичного прикладу застосування комунікативного підходу в навчанні наведемо наступний юніт, який складається з двох частин, перша частина «Перший день на борту судна», друга частина – «Ставлення кадетів до роботи».

Пропонуємо розглянути зазначений юніт, в якому всі вправи спрямовані на розвиток мовних навичок, які необхідно розвивати в ході читання текстів, під час роботи з відео матеріалом, розбору нового лексичного та граматичного матеріалу.

Так, у першій частині юніту описані різні ситуації кадетів, котрі щойно почали працювати на борту судна, для того щоб останні прочитав текст зробили свої висновки щодо першого дня на судні та обговорили різні ситуації. Далі студентам пропонується подивитися відео ознайомлення студентів з правилами безпеки на борту судна, вправи для роботи з відео направлені на те, щоб студенти навчилися обговорювати всі деталі першого дня, з урахуванням всіх принципів комунікативного підходу. Наступною вправою є проектна робота, завдяки якій студенти описують своє бачення першого дня на борту, основні принципи ознайомлення з правилами безпеки.

Основним завданням другої частини юніту є навчити студентів обговорювати поведінку кадетів на борту судна. Для цього пропонується розглянути студентам випадки поведінки різних працівників на судні, також ситуації, які спричинили списання з роботи цих працівників. Основною вправою є обговорення цих випадків та поведінки працівників, щоб списання не сталося. Також студентам пропонується розглянути документ, який розробляється для списання працівників, та вправою є обговорення цього документу з метою виділення неправильної поведінки на судні використанням нової лексики з урахуванням всіх принципів комунікативного підходу.

Основна мета заняття полягає в тому, щоб здобувачі вищої освіти вміли вільно говорити на тему житлового приміщення на судні.

Етапи проведення заняття:

1. Starter
2. Presentation
3. Practice
4. Production

Етап Starter. У першому завданні студентам необхідно описати об'єкти, які вони бачать. Таким чином, розвивається навик вільного говоріння, і в той же час вони трохи починають вникати в тему заняття. Перед презентацією предмета, студенти обговорюють його в парах та презентують його.

Етап Presentation. Після цього викладач плавно переходить на тему заняття та презентує нову лексику. В презентації лексики присутній Choral drilling для того, щоб в подальшому студенти не допускали помилок у вимові нової лексики. Згідно з правилами комунікативного підходу, під час виконання цієї вправи викладачеві необхідно викликати кожного студента і послухати, як кожен вимовляє нову лексику, як показує практика, краще на це витратити пару хвилин на початку заняття, ніж потім все заняття виправляти помилки студентів у вимові нових слів.

Після етапу Presentation йдуть вправи **етапу Practice**, які в комунікативному підході діляться на два основних види, це Controlled і Semi-Controlled.

Прикладом вправи виду **Controlled** є вправа, в якій студентам необхідно з'єднати картинки і опис того, що можна зробити в цьому приміщенні. Потім студентам необхідно перевірити один одного, використовуючи модель, яка дається у вигляді діалогу.

Після цього йдуть вправи для роботи з текстом Pre-Reading, While-Reading і Post-Reading, які за типом є **Semi-Controlled**. Для Pre-Reading студентам необхідно подивитися на схеми і висунути припущення, про що в тексті написано.

Під час вправи **While-Reading** студенти працюють в парі, один студент читає текст і другий клеїть картинку на схему згідно з інформацією, яку вловлює на слух, таким чином студенти вчаться одночасно слухати інформацію і розуміти її і показувати розуміння інформації, приклеюючи картинку до схеми.

Як вправа **Post-reading** студентам необхідно презентувати свої схеми і тим самим відтворити інформацію, яку вони почули. Так само студентам дається план для опису своєї схеми, але при цьому у них немає можливості дивитися в текст, таким чином в якості опори студенти використовують схему, яку зробили і план, який дається викладачем.

Після цього йде ще одне Semi-Controlled. Студентам даються ситуації і вони повинні розіграти в ролях цю ситуацію і тим самим скласти діалог, який в майбутньому допоможе складати питання з приводу житлового приміщення на судні, орієнтуватися в розташуванні приміщень і вміти ставити питання, щоб пройти в місце призначення.

Далі йде етап, який називається **Production**. Головна мета цього етапу є потренувати розмовні навички студентів, так щоб вони могли говорити без опори. Завданням пропонується гра **Speak! Speak! Speak!**

Головною метою розробленого юніту є обговорити з ЗВО їх перші дні на борту судна, таким чином частково зняти мовний бар'єр, який виникне в перший же день спілкування студентів на судні. Також однією з основних цілей є навчити студентів задавати питання щодо ознайомлення студентів з новим місцем роботи, і всі вправи спрямовані на формування і розвиток мовних навичок за допомогою комунікативного походу.

Таким чином, розроблені вправи для проведення циклу занять (юніт) з навчальної дисципліни «Іноземна мова», які спрямовані на практику спілкування здобувачів вищої освіти і потрібні, перш за все, щоб зняти страх останніх говорити іноземною мовою. Мета комунікативного підходу, який виражений у вправах, навчити ЗВО говорити іноземною мовою не тільки вільно, але і правильно. Тому розроблений зазначений юніт можна рекомендувати всім закладам вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку моряків, поліцейських, дипломатів, прикордонників, юристів-міжнародників ввести в навчально-методичну документацію з початкової дисципліни «Іноземна мова» юніт, зміст якого викладено в статті.

References:

1. Johnson K., Morrow K. (1992) *Communication in the Classroom*. Longman Group, 1992. P. 10. (In English)
2. Vdovin V.V. (2007) *Komunikatyvnyi pidkhd yak optymalnyi zasib vyvchennia inozemnoi movy u VNZ* [Communicative approach as the optimal means of learning a foreign language in higher education.]. *Natsionalnyi universytet "Lvivska politekhnika"* [Lviv Polytechnic National University.]. 2007. URL: http://vlp.com.ua/files/07_36.pdf (In Ukrainian)
3. Tarnopolskyi B. (1993) *Metodyka vykladennia anhliiskoi movy* [Methods of teaching English.]. K.: Vyshcha shk., 1993. P. 52. (In Ukrainian)

Особенности применения коммуникативного подхода в изучении иностранного языка в учреждениях высшего образования со специфическими условиями обучения

Чичян Ольга Оникивна, e-mail: olgachichyan@gmail.com

Одесский государственный университет внутренних дел, г. Одесса, Украина

Бааджи Наталья Анатольевна, e-mail: natalysarioglo@gmail.com

Одесский государственный университет внутренних дел, г. Одесса, Украина

Заец Анна Викторовна, e-mail: gvzaiets@oru.ua

Одесский национальный политехнический университет, г. Одесса, Украина

Антуфьев Виктория Андреевна, e-mail: antufyeva2912@ukr.net

Одесский государственный университет внутренних дел, г. Одесса, Украина

Аннотация. Статья посвящена вопросам применения коммуникативного подхода в изучении иностранного языка в учреждениях высшего образования со специфическими условиями обучения. Утверждается, что овладение иностранным языком формирует у соискателей высшего образования коммуникативную компетенцию, которая используется как инструмент в диалоге культур и цивилизаций современного мира в пределах содержания, определенного действующей учебной программе подготовки специалистов. Разработан и рекомендован всем учреждениям высшего образования со специфическими условиями обучения, осуществляющих подготовку моряков, полицейских, дипломатов, пограничников, юристов-международников ввести в учебно-методическую документацию по начальной дисциплине «Иностранный язык» юнит, содержание которого изложено в статье. Сделан вывод, что цикл занятий (юнит) по дисциплине «Иностранный язык», которые направлены на практику общения соискателей высшего образования нужны, прежде всего, чтобы снять страх студентов говорить на иностранном языке не только свободно, но и правильно.

Ключевые слова: иностранный язык, коммуникативный подход, учреждения высшего образования со специфическими условиями обучения.